

НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. Київ, 2007. 453 с.

3. Кирилюк А.В. Правопорушення авторських прав у мережі Інтернет: поняття та види. *Часопис цивілістики*. 2016. № 22. С. 117–121.

4. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст. 64.

5. Харитоновна О.І. Порівняльно-правові дослідження піратства, контрафакції та плагіату за законодавством України та Польщі. *Часопис цивілістики*. 2014. № 16. С. 222–226.

6. Шишка Р.Б. Плагіат та його прояви і небезпеки. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 170–175.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-92-1-41>

«АРХІТЕКТОНІКА» МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН

Чернега В. М.

кандидат юридичних наук, доцент,

*доцент кафедри підприємницького та корпоративного права
Державного вищого навчального закладу «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна*

Як зазначає Н. С. Кузнецова, механізм правового регулювання «безпосередньо пов'язаний з ефективністю права та його інструментарію» [1, с. 18]. Тому неможливо не зупинитися на «архітектоніці» механізму правового регулювання сімейних відносин, яка донині в спеціальній літературі розлого не окреслена. Адже структура механізму правового регулювання переважно розглядається в працях цивільно-правового спрямування. Йдеться про здобутки в цьому питанні таких українських учених: Н. С. Кузнецової, І. С. Лукасевич-Крутник, В. В. Луця, В. В. Мазура, Н. В. Міловської, О. О. Отраднкової, М. Д. Пленюк, С. О. Погрібного, І. Я. Сенюти, Р. І. Таш'яна, Н. В. Федорченко та ін.

Зарубіжна науковиця О. О. Чефранова висновує, що до елементів механізму сімейно-правового регулювання належать: норми права, правовідносини, індивідуальні правові акти, в т.ч. акти судової практики, методологія, правоохоронна система, тлумачення норм права. Водночас учена відносить понятійний апарат до складу механізму сімейно-правового регулювання майнових відносин подружжя [13, с. 8]. Наведений підхід не є безспірним. Тому в сімейно-правовій думці передусім оспорується включення до галузевого механізму правового регулювання такого елементу, як-от: правоохоронна система. Адже за своїм зміст вона пересікається з поняттям механізму правового регулювання сімейних відносин, проте не входить до нього [12, с. 197].

Оскільки в теорії сімейного права не визначено елементи механізму регулювання відповідного виду правових відносин, остільки корисно звернутися до надбань цивільно-правової думки в цьому питанні, де автори залежно від предмета дослідження називають їх. Так, Н. С. Кузнецова підтримує тих учених із загальної теорії права, які вважають, що в процесі правового регулювання існує кілька стадій: а) регламентація суспільних відносин (нормотворення); б) виникнення суб'єктивних прав і суб'єктивних юридичних обов'язків; в) реалізація суб'єктивних прав і суб'єктивних юридичних обов'язків, утілення їх у конкретній, фактичній поведінці учасників суспільного відношення; г) застосування права [1, с. 16].

О. О. Отраднова висновує, що існує чотири елементи механізму цивільно-правового регулювання деліктних зобов'язань: а) норми деліктного права, правові принципи та презумпції; б) юридичні факти; в) деліктне правовідношення; г) захист порушеного права потерпілого [6, с. 40–41].

С. О. Погрібний до механізму правового регулювання договірних відносин зараховує такі складові: а) норми цивільного права; б) юридичний факт; в) цивільні права й обов'язки; г) здійснення і виконання відповідних прав та обов'язків; г) захист цивільних прав та інтересів [8, с. 147].

Н. В. Федорченко виокремлює кілька елементів механізму правового регулювання відносин з надання послуг: а) норми цивільного права або проновані сторонами договору про надання послуг умови; б) юридичні факти; в) права та обов'язки (правовідносини), що виникають на підставі норм цивільного права та з договорів про надання послуг; г) поведінку учасників правовідносин щодо надання послуг з реалізації їхніх суб'єктивних прав та обов'язків, закладених у правових норм та визначених волею замовника та

виконавця; г) захист закладених у правових нормах та визначених волею замовника та виконавця суб'єктивних цивільних прав та законних інтересів за умови їхнього порушення [11, с. 55–56].

І. Р. Таш'ян визначає такі елементи механізму цивільно-правового регулювання транспортних відносин: а) норми права; б) юридичні факти; в) правовідносини; г) виконання обов'язків; ґ) акти захисту порушених прав та законних інтересів [10, с. 107].

М. Д. Пленюк до механізму правового регулювання зобов'язальних відносин зараховує: а) нормативну основу та (або) інші соціальні регулятори (норми моралі, звичаї, звичаї ділового обороту, норми канонічного права тощо); б) юридичний факт (склад); в) виникнення прав та обов'язків (правовідносин) учасників зобов'язань; г) здійснення суб'єктивних цивільних прав та виконання сторонами юридичних обов'язків; ґ) захист суб'єктивних цивільних прав та інтересів учасників зобов'язальних правовідносин [7, с. 200–201].

І. Я. Сенюта в структурі механізму цивільно-правового регулювання відносин з надання медичної допомоги виділяє кілька елементів: а) цивільно-правові норми (втілені в актах цивільного законодавства, договорі, правовому звичаї); б) юридичні факти; в) цивільно-правовідносини у сфері надання медичної допомоги; г) акт (дія або бездіяльність) безпосереднього здійснення суб'єктивних прав і безпосереднього виконання цивільних обов'язків; ґ) цивільно-правові форми, способи та засоби захисту прав і законних інтересів учасників правовідносин у сфері надання медичної допомоги [9, с. 121].

В. В. Луць до елементів механізму правового регулювання корпоративних відносин відносить: а) нормативну основу регулювання корпоративних відносин; б) юридичні факти; в) корпоративні правовідносини; г) акти здійснення суб'єктивних корпоративних прав та виконання обов'язків; ґ) захист корпоративних прав та інтересів [3, с. 147–156].

На думку В. В. Мазура, до основних елементів механізму цивільно-правового регулювання сервітутних відносин належать: а) цивільно-правова норма та різні форми її вираження; б) юридичний факт; в) сервітутні правовідносини; г) акти безпосереднього здійснення / виконання суб'єктивних цивільних прав та обов'язків; ґ) засоби захисту цивільних прав та законних інтересів суб'єктів сервітутних правовідносин [4, с. 67].

Н. В. Міловська вважає, що до елементів механізму правового регулювання договірних відносин зі страхування належать: а) норми цивільного права або погоджені сторонам договору страхування договірні умови; б) юридичні факти; в) виконання прав та обов'язків

(правовідносин) учасників договірних страхових відносин; г) здійснення прав та виконання обов'язків учасників договірних страхових правовідносин, передбачених правовими нормами та визначених за домовленістю страховика та страхувальника у змісті договору; г) захист суб'єктивних цивільних прав та законних інтересів учасників договірних страхових відносин за умови їхнього порушення [5, с. 86]. І. С. Лукасевич-Крутник сжожє розглядає структуру механізму цивільно-правового регулювання, але на прикладі договірних відносин з надання транспортних послуг [2, с. 84].

З огляду на викладене, а також із урахуванням галузевої самобутності сімейного права, до елементів механізму правового регулювання сімейних відносин слід віднести: а) норми сімейного права, сімейно-правові договори і домовленості, правові звичаї; б) юридичні факти; в) сімейні правовідносини (сімейні права і обов'язки); г) акти здійснення та захисту суб'єктивних сімейних прав і виконання обов'язків; г) правову свідомість; д) правову культуру.

Література:

1. Кузнецова Н. С. Договір у механізмі регулювання цивільно-правових відносин. *Право України*. 2012. № 9. С. 12–18.

2. Лукасевич-Крутник І. С. Структура механізму правового регулювання договірних відносин з надання транспортних послуг. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2018. № 4 (32). С. 80–85.

3. Луць В. В. До питання про механізм правового регулювання корпоративних відносин в Україні. *Спогади про Людину, Вченого, Науковця (до 60-річчя від Дня народження професора Ірини Володимирівни Жилінкової)* / за заг. ред. Р. О. Стефанчука. Харків: Право, 2019. С. 147–156.

4. Мазур В. В. Механізм цивільно-правового регулювання сервітутних відносин в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2019. 242 с.

5. Міловська Н. В. Теоретичні засади цивільно-правового регулювання договірних відносин зі страхування: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2019. 515 с.

6. Отраднова О. О. Механізм цивільно-правового регулювання деліктних зобов'язань: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2014. 500 с.

7. Пленюк М. Д. Юридичні факти як підстави виникнення цивільно-правових зобов'язань (теоретичні та практичні засади): дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2016. 426 с.

8. Погрібний С. О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2014. 412 с.

9. Сенюта І. Я. Цивільні правовідносини у сфері надання медичної допомоги в Україні: питання теорії і практики: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2018. 500 с.

10. Таш'ян Р. І. Механізм цивільно-правового регулювання транспортних відносин. *Університетські наукові записки*. 2016. № 57. С. 101–109.

11. Федорченко Н. В. Зобов'язання з надання послуг у цивільному праві України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2015. 443 с.

12. Чернега В. М. Механізм сімейно-правового регулювання очима цивіліста-сучасника. *Актуальні наукові дослідження сучасної юридичної науки: теорія та практика*: зб. матер. III-ї Наук.-практ.конф. (м. Київ, 18 березня 2016 р.). Київ: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2016. С. 196–198.

13. Чефранова Е. А. Механизм семейно-правового регулирования имущественных отношений супругов: автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Москва, 2007. 54 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-92-1-42>

ДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ СІМЕЙНОЇ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ

Широковська О. О.

*аспірант кафедри цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

Одним із способів урегулювання спорів в Україні вважається звернення за допомогою до юрисдикційних органів. Проте на сьогодні сучасна судова система не здатна задовольнити в повному обсязі потреби всіх осіб, які вважають, що їх права порушено.

Крім того, часто ухвалення судового рішення не означає дійсного розв'язання конфлікту, а навпаки – провокує його ескалацію [1]. Значною мірою це стосується справ, що впливають із сімейних спорів.